

การศึกษาการเมืองถิ่นและนักการเมืองถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู*
A Study of the Local Political and the Local
Politicians in Nongbualamphu Province.

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์** และนพพล อัครชาติ***
Wanlop Rathachartranon and Noppon Akahat

---

* บทความชิ้นนี้ สรุปรมาจากโครงการวิจัยเพื่อประมวลข้อมูลนักการเมืองถิ่นพื้นที่
จังหวัดหนองบัวลำภู ทุนสนับสนุนจากสถาบันพระปกเกล้า

** อาจารย์ประจำสาขาการปกครอง ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*** อาจารย์ประจำสาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, E-mail : n-akahat@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

การสำรวจเพื่อประมวลข้อมูลการเมืองถิ่นและนักการเมืองถิ่นในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู มีวัตถุประสงค์เพื่อรู้จักนักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งในจังหวัดหนองบัวลำภูตั้งแต่มีการจัดตั้งเป็นจังหวัดหนองบัวลำภูขึ้นจนถึงปัจจุบัน และกลวิธีการหาเสียงของนักการเมือง ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และการเข้าสังเกตแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ช่วงเดือนเมษายน-เดือนกันยายน พ.ศ.2555 แล้วทำการตรวจสอบความถูกต้องและสร้างข้อสรุปโดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล จากการศึกษาพบว่า นักการเมืองถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภูสามารถจำแนกได้ดังนี้ คือ นักการเมืองท้องถิ่น, นักธุรกิจท้องถิ่น, ข้าราชการในพื้นที่ และบุคคลที่สืบทายาททางการเมืองของคนในครอบครัว ส่วนผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นนักการเมืองชายจำนวน 10 คน นักการเมืองหญิง 2 คน ในจำนวนนี้มีผู้ที่มีความสัมพันธ์กับนักการเมืองคือ เป็นบิดา-บุตร 1 คน และคู่สมรส 1 คน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งมีจำนวน 7 คน โดยอยู่ในตำแหน่งมากที่สุด คือ 13 สมัย ได้แก่ นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ รองลงมา ได้แก่ นายไชยา พรหมา จำนวน 8 สมัย และนายวิชัย สามิตร 5 สมัย และสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้ง คนละ 1 สมัย จำนวน 5 คน พรรคการเมืองที่มีบทบาทในการเมืองถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 จนถึง พ.ศ.2544 ที่ได้รับความนิยมจากประชาชน ได้แก่ พรรคความหวังใหม่ พรรคกิจสังคม และพรรคชาติพัฒนา และในช่วงปี พ.ศ.2544 – ปัจจุบัน กระแสความนิยมของพรรคไทยรักไทยหรือพรรคการเมืองที่ ดร.ทักษิณ ชินวัตร ให้การสนับสนุน เช่น พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย จะได้รับความนิยมจากประชาชนในจังหวัดหนองบัวลำภูอย่างสูง สำหรับวิธีการ และกลวิธีการหาเสียงในการเลือกตั้งของนักการเมืองถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู มีหลายรูปแบบ ได้แก่ การปราศรัย การใช้รถยนต์ติดเครื่องขยายเสียง ประชาสัมพันธ์ การให้เงินซื้อเสียง การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และการใช้หัวคะแนนในระดับหมู่บ้าน และบทบาทและความสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ พบว่า ครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง เครือข่ายระบบราชการในพื้นที่ การมีภูมิลำเนาในพื้นที่ และกลุ่มคนเสื้อแดงในพื้นที่ล้วนเป็นปัจจัยที่สนับสนุนทางการเมืองแก่นักการเมืองถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู ข้อเสนอแนะเพื่อ

การศึกษาวิจัยในโอกาสต่อไป ในเบื้องต้นควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาในเชิงประวัติศาสตร์การเมืองจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อจะได้ข้อมูลรายละเอียดข้อคิดเห็นที่หลากหลายขึ้น การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ควรเป็นโครงการต่อเนื่อง เพราะสถานการณ์การเมืองถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภูได้พัฒนาการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งการศึกษาเป็นกรณีเฉพาะบทบาทของพรรคไทยรักไทยหรือพรรคการเมืองที่เชื่อมโยงกับ ดร.ทักษิณ ชินวัตร เช่น พรรคพลังประชาชน และเพื่อไทย และกลุ่มคนเสื้อแดงในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภูก็จะสามารถทำให้เห็นภาพรวมของการเมืองถิ่นและนักการเมืองถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภูที่มีความคมชัดและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การเมืองถิ่น , นักการเมืองถิ่น , จังหวัดหนองบัวลำภู

Abstract

The objectives of this study are to study Nongbualamphu Province's local politics and local influential persons who have been elected in the area since the province has been established as well as the election campaigns they have used. The approach adopted in the research is qualitative via interview and participant observation during April-September 2012 then tested the validity and classified the collected data. From the research findings, there are four types of local influential persons which are local politicians, local businessmen, local government officers and local political successor from their family members. From the Nongbualamphu Province's history, it has seven members of the House of Representative. Mr. Kittisakdi Hathasongkorh was elected 13 times which was the longest in the position, followed Mr. Chaiya Promma was elected 8 times and Mr. Wichai Samitr was elected 5 times. There have been five senators who had been elected from Nongbualamphu. They all were in the position only one time. The parties which are popular and have important roles in Nongbualamphu's local politics since B.E.2538 until 2544 are New aspiration party, Social action party and National development party. However, from B.E. 2544 to now, Thai Rak Thai Party or parties that supported by Dr. Thaksin Shinawatra including the later found parties such as People 's Power Party and Pheu Thai Party have gained high popularity. There are variety of election campaigns and strategies used by the local politicians such as making a speech, using loud-speaker car campaign, buying votes, joining community's activities and having village's election canvassers. They also utilize interest groups relationship and informal groups such as family, relatives, friends, local officials' network, local people and local red shirt people to receive

political support for the local politician. The research's recommendation for the future study is that there should be the seminar on Nongbualamphu's political history to seek for more comprehensive information. This kind of research should be done continuously because the political situation there has been changed all the time. The future study should concern about the role of Thai Rak Thai Party and other parties related to Dr.Thaksin Shinnawatra such as People 's Power Party and Pheu Thai Party as well as red shirt group in the area so that the study could provide more comprehensive view of local politics and local political influencers in Nongbualamphu.

Keywords : the local political , the local politicians , Nongbualamphu province

บทนำ

หลังจากที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยรูปแบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 มีการสร้างระบบการเมืองในรูปแบบรัฐสภาที่มีการเลือกตั้งตัวแทนมาจากประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศขึ้นเพื่อทำหน้าที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติในระบบการเมืองดังกล่าว ทำให้การเลือกตั้งถูกใช้เป็นวิธีการคัดสรรบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนมาตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทยเมื่อ พ.ศ.2476(ลิขิต จีรวิน, 2542: 135) จนกระทั่งล่าสุดเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554 จะเห็นว่าระยะเวลาที่ระบอบประชาธิปไตยของประเทศภายใต้การยึดกติการ่วมกันคือ “การเลือกตั้ง” ได้ดำเนินมาเป็นเวลากว่า 80 ปี ภายใต้กฎเกณฑ์การเลือกตั้งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดจำนวน 18 ฉบับ นายกรัฐมนตรี 28 ท่าน คณะรัฐมนตรีที่เข้ามาบริหารประเทศ 60 ชุด โดยตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมาการศึกษาเรื่องราวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นต่างมุ่งเน้นไปที่การศึกษาการเมืองในระดับชาติหรือศูนย์กลางอำนาจการปกครองเป็นส่วนใหญ่ ทำให้สิ่งที่ขาดหายไปของการศึกษาเรื่องราวทางการเมืองของไทยคือ การเมืองถิ่น ที่เป็นเรื่องราวของการเมืองที่เกิดขึ้นในอาณาบริเวณของท้องถิ่นจังหวัดต่างๆ ในประเทศไทยซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นภาพคู่ขนานไปกับการเมืองระดับชาติ(สถาบันพระปกเกล้า, 2550) อันสามารถสะท้อนให้เห็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นหลายสิ่งหลายอย่างของการเมืองไทยที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องซึ่งบางครั้งในหลายแง่มุมมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาของการเมืองในระดับชาติแต่ถูกมองข้ามไป ทำให้การศึกษาเรื่องราว การเมืองถิ่น และ นักการเมืองถิ่น จึงเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจทำการศึกษาเพื่อเติมเต็มองค์ความรู้ที่ขาดหายไปและช่วยให้เข้าใจการเมืองไทยได้ชัดเจนขึ้นจากจุลภาพในจังหวัดที่ศึกษา มากกว่าที่สร้างกรอบความรู้ว่า ปัญหาการเมืองไทยเกิดจากความไม่พร้อมและความไม่มีสำนึกของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2555: 9 - 16) ซึ่งการศึกษาเรื่องนี้จะนำไปสู่การให้ความสำคัญและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างศรัทธาต่อคุณค่าของประชาธิปไตยในกลุ่มประชาชนในระดับท้องถิ่นได้ด้วย(อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2550)

จังหวัดหนองบัวลำภูเป็นจังหวัดที่แยกการปกครองออกจากจังหวัดอุดรธานี เมื่อ พ.ศ.2536(เสรี อุณยวง, 2543)ประกอบด้วย 6 อำเภอได้แก่ อำเภอเมือง นากลาง สุวรรณคูหา นาหวัง ศรีบุญเรืองและโนนสัง มีพื้นที่รวมประมาณ 3,859 ตร.กม. มีประชากรรวม 513,204 คน (ที่ทำการปกครองจังหวัดหนองบัวลำภู,2554) ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนไทยอีสาน ประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีประมาณ 34,500 บาทซึ่งจัดว่าต่ำที่สุดในประเทศไทย (สำนักงานสถิติจังหวัดหนองบัวลำภู, 2553) ทำให้การศึกษาเรื่องราวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในพื้นที่จังหวัดแห่งนี้ ผ่านการศึกษานักการเมืองถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้เห็นภาพลักษณะการเมืองในภูมิภาคที่มีนักวิชาการพยายามสร้างคำอธิบายว่า เพราะประชากรส่วนใหญ่ยากจนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองในระบอบประชาธิปไตย (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2555: 15) ทำให้นักการเมืองบางคนหรือพรรคการเมืองบางพรรคผูกขาดฐานเสียงในพื้นที่โดยใช้ระบบอุปถัมภ์และการซื้อเสียง แม้จะได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันหลายสมัยแต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนตามกระบวนการทางประชาธิปไตยได้(สมบัติ จันทร์วงศ์, 2536) ซึ่งบทความนี้พยายามหาคำอธิบายที่ชัดเจนผ่านเรื่องราวการเมืองถิ่นและนักการเมืองถิ่นอื่นจะแสดงให้เห็นพฤติกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในจังหวัดแห่งนี้ได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลการเมืองถิ่นที่เกิดขึ้นอาณาบริเวณจังหวัดหนองบัวลำภู
- 2) เพื่อศึกษาข้อมูลนักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(ส.ส.) และสมาชิกวุฒิสภา(ส.ว.) ของจังหวัดหนองบัวลำภู
- 3) เพื่อศึกษาเครือข่ายและความสัมพันธ์ของนักการเมืองในจังหวัดหนองบัวลำภู

4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มที่ไม่ที่เป็นทางการ เช่น ครอบครัว วงศาคณาญาติ ที่มีส่วนสนับสนุนทางการเมืองแก่นักการเมืองในจังหวัดหนองบัวลำภู

5) เพื่อศึกษาบทบาทและความสัมพันธ์ของพรรคการเมืองกับการเลือกตั้งในจังหวัดหนองบัวลำภู

6) เพื่อศึกษาวิธีการหาเสียงในการเลือกตั้งของนักการเมืองในจังหวัดหนองบัวลำภู

วิธีการดำเนินการ

ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-structure Interview) จากบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ที่เจาะจงว่าเป็นตัวนักการเมืองถิ่น/บุคคลในครอบครัว/ผู้ใกล้ชิดที่รู้จักมักคุ้นเป็นอย่างดีเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกแล้วทำการตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยตรวจสอบข้อมูลเดียวกันจากผู้ให้ข้อมูลหลายคน เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปตามแนวทางของสูกางค์ ฉันทวนิช (2542: 131-152) ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย การจำแนกชนิดของข้อมูลและการเปรียบเทียบข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

ผลการวิจัย

1) การเมืองถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู จากการศึกษาบริบทการเมืองถิ่นพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ทั้งหมด 6 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมือง นากลาง สุวรรณคูหา นาหวัง ศรีบุญเรืองและโนนสัง แยกการปกครองออกจาก

จังหวัดอุดรธานีเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2536 (นพพล อัครชาติ, 2555: 204) ซึ่งก่อนมีการแยกจังหวัดนั้น สนามการเมืองของอุดรธานีเป็นสนามเลือกตั้งใหญ่ มีผู้แทนราษฎรได้หลายคน มีการจัดแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นเขตต่างๆ ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบเขตใหญ่เรียงเบอร์ ผู้มีสิทธิสามารถลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครได้เท่ากับจำนวน ส.ส. ที่พึงมีได้ ซึ่งพื้นที่ของจังหวัดหนองบัวลำภูปัจจุบัน ได้ถูกจัดให้อยู่ในเขตเลือกตั้ง 2 เขตได้แก่ เขต 2 และเขต 4 ในเขต 2 ประกอบด้วยอำเภอบ้านผือ น้ำโสม นาแก นากลาง สุวรรณคูหา และหนองบัวลำภู นักการเมืองที่มีบทบาทและอิทธิพลในการเมืองถิ่นของเขตนี้มาตลอดได้แก่ นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ ซึ่งใช้เครือข่ายญาติพี่น้องของภรรยาในเขตอำเภอบ้านผือสนับสนุนจนได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนฯ ในเขตนี้อย่างต่อเนื่อง(กิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์, 2555) ส่วนนักการเมืองคนอื่นๆ เช่น นายวิเชียร ขาวขำ นายสุรชาติ ชำนาญศิลป์ นายโชคสมาน สีลาวงษ์ ก็เป็นผู้แทนฯ ที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาในเขตนี้ และสำหรับผู้ที่สามารถสร้างประวัติศาสตร์ให้การเมืองถิ่นหนองบัวลำภูในเขตนี้ได้สำเร็จ คือ นายไพรัช นุชิต ผู้สมัครจากพรรคกิจสังคม ได้รับเลือกตั้งใน พ.ศ.2535/2 จากการชักชวนและสนับสนุนของนายรักเกียรติ สุขชนะ นักการเมืองหัวหน้ากลุ่มกิจสังคมในภาคอีสาน จนสามารถเอาชนะผู้สมัครรายอื่นเบียดเข้าสนามการเมืองระดับชาติในสนามการเมืองถิ่นเขต 2 จังหวัดอุดรธานีได้(ไพรัช นุชิต, 2555) สำหรับการเมืองถิ่นอุดรธานีในเขต 4 ประกอบด้วยอำเภอกุดจับ หนองแสง หนองวัวซอ โนนสะอาด กุมภวาปี ศรีบุญเรือง และโนนสัง นักการเมืองที่มีบทบาทและอิทธิพลในสนามการเมืองถิ่นของเขตเลือกตั้งนี้มาตลอดได้แก่ นายรักเกียรติ สุขชนะ และนายประจวบ ไชยสาส์น สองนักการเมืองผู้ยิ่งใหญ่ของจังหวัดอุดรธานีและหัวหน้ากลุ่ม ส.ส.ภาคอีสาน นอกจากนี้ก็มีนักการเมืองถิ่นคนอื่นๆ เช่น นายเกียรติชัย ชัยเขาวรัตน์ นายอารมย์ ศิริสุวรรณ เป็นต้น ก็เคยเป็นผู้แทนฯ ที่ได้รับเลือกตั้งในเขตนี้ซึ่งนักการเมืองเหล่านี้จะมีฐานเสียงของตนในเขตอำเภอโนนสะอาด และกุมภวาปีซึ่งเป็นอำเภอที่อยู่ทางด้านฝั่งตะวันออกของเทือกเขาภูพานที่กั้นพื้นที่เขตเลือกตั้งแยกออกจากอีก 2 อำเภอที่อยู่ฝั่งตะวันตก ได้แก่ อำเภอศรีบุญเรือง และโนนสัง ซึ่งมีความเป็นถิ่นนิยมสูงและไม่เคยมีผู้แทนฯ เป็นของตน ทำให้ผู้สมัครฯ อย่างนายสรชาติ สุวรรณพรหม บุตรชายกำนันเลิศ สุวรรณพรหม กำนันตำบลกุดสะเทียน อำเภอศรีบุญเรือง ที่ประกาศอาสาสมัครรับเลือกตั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2529 ขณะอายุเพียง 25 ปีเศษ เพื่อต้องการทำให้ความฝันของพี่น้องชาวอำเภอศรี

บุญเรืองและโนนสังที่ต้องการมีผู้แทนฯ เป็นของตนประสบความสำเร็จ(สรชาติ สุวรรณพรหม, 2555) แต่นายสรชาติก็ไม่สามารถเบียดชนะผู้สมัครรับเลือกตั้งจากอำเภอฝั่งตะวันออกได้ แต่อย่างไรก็ตามในเขต 4 นี้ ในการเลือกตั้ง พ.ศ.2535/1 คือ นายไชยา พรหมา ชาวอำเภอศรีบุญเรือง ผู้สมัครจากพรรคชาติพัฒนา ได้รับเลือกตั้งในครั้งนั้นเพราะอาศัยบารมีและคะแนนที่ชาวบ้านลงให้นายประจวบ ไชยสาส์น และ พ่วงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคเดียวกันกับนายประจวบให้ด้วย ทำให้นายไชยาสามารถเป็นผู้แทนฯ ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นนักการเมืองถิ่นหนองบัวลำภูในเขต 2 ของจังหวัดอุดรธานีได้ (ไชยา พรหมา, 2555)

เมื่อมีการจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู แยกการปกครองออกจากจังหวัดอุดรธานีเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2536 เมื่อแยกจังหวัดก็มีการแยกเขตเลือกตั้ง ทำให้การเมืองถิ่นพื้นที่หนองบัวลำภูที่เคยแยกกันเพราะการจัดแบ่งตามเขตเลือกตั้งของจังหวัดอุดรธานี รวมเข้าด้วยกันกลายเป็นเขตเลือกตั้งใหม่หรือสนามการเมืองถิ่นพื้นที่หนองบัวลำภู ซึ่งได้มีการจัดการเลือกตั้งขึ้นเป็นเขตเลือกตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู ครั้งแรก ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2538 ซึ่งจนถึงปัจจุบัน สามารถลำดับพัฒนาการได้เป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะแรก(พ.ศ.2536-พ.ศ.2544) เป็นระยะที่นี้นักการเมืองถิ่นต้องอาศัยฐานอำนาจและอิทธิพลส่วนตัวในการสร้างฐานเสียงเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งในพื้นที่ เช่น อิทธิพลส่วนบุคคล เงินทุน ญาติพี่น้อง พื้นที่ของตนเองและนักการเมืองใหญ่ระดับหัวหน้ามั่งการเมืองในการสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง พรรคการเมืองที่นักการเมืองถิ่นเข้าสังกัด เป็นเพียงพิธีกรรมตามรัฐธรรมนูญ เพราะส่วนใหญ่ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง ในระยะนี้ ต่างเป็นตัวแทนของมั่งนักการเมืองใหญ่ที่สนับสนุนตนอีกที เช่น นายไพรัช นุชิต สังกัดพรรคกิจสังคม ได้เป็นผู้แทนฯ ในพื้นที่ เมื่อ พ.ศ.2538 สังกัดพรรคกิจสังคม เพราะการชักชวนและช่วยเหลือของนายรักเกียรติ สุขธนะ หัวหน้ามั่งพรรคกิจสังคมในภาคอีสาน , นายไชยา พรหมา ได้รับเลือกเป็นผู้แทนฯ ในพื้นที่ พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคชาติพัฒนา เพราะเป็นพรรคเดียวกันกับนายประจวบ ไชยสาส์น เลขาธิการและแกนนำ ส.ส.ของพรรคในภาคอีสาน , นายสรชาติ สุวรรณพรหม ได้รับเลือกเป็นผู้แทนฯ ในพื้นที่ พ.ศ. 2538 และ พ.ศ. 2539 สังกัดพรรคความหวังใหม่เพราะเป็นพรรคที่พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคให้การสนับสนุน เป็นต้น

และระยะปัจจุบัน(พ.ศ.2544–ปัจจุบัน) เป็นระยะที่นักการเมืองท้องถิ่นต้องอาศัยฐานนโยบายทางการเมืองระดับชาติและอิทธิพลของพรรคการเมืองในการสร้างฐานเสียงเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งในพื้นที่ เพราะ อิทธิพลส่วนบุคคล เงินทุน ญาติพี่น้อง และพื้นที่ของตนเองเพียงอย่างเดียวไม่สามารถได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนฯ ในพื้นที่อย่างแต่ก่อน ซึ่งระยะนี้เริ่มก่อกำเนิดขึ้นในการเลือกตั้งตั้งแต่ พ.ศ.2544 เป็นต้นมา ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนฯ ได้แก่ นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์, นายไชยา พรหมา(แม่ใน พ.ศ. 2544 จะสังกัดพรรคเสรีธรรม แต่หลังจากนั้นไม่นานพรรคเสรีธรรมก็เข้าร่วมรัฐบาลและประกาศควบรวมกับพรรคไทยรักไทย) , นายวิชัย สามิตร และนายพิษณุ หัตถสงเคราะห์ ต่างเป็นผู้สมัครที่สังกัดพรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย และแม้มีการย้ายพรรค หรือเปลี่ยนมุ้งสลับชั่วคราว การเมืองบ้างแต่ไม่มีผู้แทนฯ หรือนักการเมืองถิ่นในสังกัดพรรคดังกล่าวของสนามการเมืองถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภูย้ายไปลงสังกัดพรรคการเมืองอื่น เพราะต่างรู้ว่าชาวบ้านเลือกตนเพราะชื่นชอบนโยบายพรรคการเมืองที่ตนสังกัดมากกว่าความสามารถของผู้สมัคร อิทธิพลส่วนบุคคล เงินทุน ญาติพี่น้อง และพื้นที่ของตนเองเพียงอย่างเดียว (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และนพพล อัครชาติ, 2556 : 103 – 104)

2) ข้อมูลนักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเป็น ส.ส. และ ส.ว. ของจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า มีจำนวน 12 คน พบว่า เป็นเพศชายจำนวน 10 คน เพศหญิง 2 คน ประกอบอาชีพเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เช่น ส.จ., ส.ท., เทศมนตรี, นายกเทศมนตรี เป็นต้น และยังประกอบธุรกิจของตนคู่กันไปด้วย มีจำนวน 6 คน ประกอบอาชีพรับราชการในพื้นที่จำนวน 3 คน และประกอบอาชีพอื่นๆ อีกจำนวน 3 คน สำเร็จการศึกษาปริญญาโท 5 คน, ปริญญาตรี 3 คน, ปริญญาเอก 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนา/เกิดในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู 5 คน

3) เครือข่ายและความสัมพันธ์ของนักการเมืองในจังหวัดหนองบัวลำภูสามารถจำแนกได้เป็น 4 กลุ่มซึ่งมีดังนี้

3.1. กลุ่มเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู ส่วนใหญ่มีพื้นฐานและเครือข่ายมาจากการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) นายไพรัช นุชิต เคยเป็น ส.จ.เขตอำเภอหนองบัวลำภู, 2) นายไชยา พรหมา เคยเป็น กรรมการสุขาภิบาลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง, 3) นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ เคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาลและเทศมนตรีเทศบาลเมืองอุดรธานี, 4) นายวิชัย สามิตร เคยเป็นผู้ใหญ่บ้านบ้านโนนม่วง หมู่ 2 ตำบลโนนเมือง อำเภอนากลาง และ ส.จ.เขตอำเภอนากลาง, 5) นายสามารถ รัตนประทีปพร เคยเป็นนายก อบ.จ.หนองบัวลำภู และ 6) นายรักพงษ์ ณ อุบล เคยเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู

3.2. กลุ่มเครือข่ายนักธุรกิจท้องถิ่น นักการเมืองถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู ที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นยังมีการประกอบธุรกิจเพื่อสร้างเครือข่ายในพื้นที่ด้วย ได้แก่ 1) นายไพรัช นุชิต เคยประกอบธุรกิจร้านขายของชำ (โชห่วย), ธุรกิจรับซื้อของเก่า ข้าวเปลือก ของป่า และก่อตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด “วิรัชอินเตอร์ไพรส์” รับเหมาก่อสร้างและขายวัสดุก่อสร้างที่อำเภอเมืองหนองบัวลำภู 2) นายไชยา พรหมา ได้ประกอบธุรกิจร้านค้าภายใต้ชื่อ “ศรีบุญเรืองวัฒนา” ขายเครื่องเขียน เครื่องสังฆภัณฑ์ และสินค้าเบ็ดเตล็ด ที่ตลาด บขส. อำเภอศรีบุญเรือง 3) นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ เคยประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างร่วมกับบริษัทของสหรัฐอเมริกา และประกอบกิจการจัดหาและส่งแรงงานไทยไปประกอบการในต่างประเทศเป็นรายแรกในประเทศไทย 4) นายวิชัย สามิตร เคยประกอบกิจการห้างหุ้นส่วนจำกัด “ชัยธวัชก่อสร้าง” รับเหมาทุกงานทุกประเภท ที่อำเภอนากลาง และ 5) นายสามารถ รัตนประทีปพร เคยประกอบธุรกิจร้านค้าและกิจการคลินิกช่วยภรรยา (นางจรัสลักษณ์ รัตนประทีปพร ส.ว. หนองบัวลำภู พ.ศ.2549) ในตลาดอำเภอศรีบุญเรือง และ 6) นายรักพงษ์ ณ อุบล เคยประกอบกิจการห้างหุ้นส่วนจำกัด “รักพงษ์วัสดุก่อสร้าง” ทำธุรกิจรับเหมาก่อสร้างและขายวัสดุก่อสร้าง ที่อำเภอเมืองหนองบัวลำภู

3.3. กลุ่มเครือข่ายข้าราชการหรือเกี่ยวข้องกับระบบราชการในพื้นที่ ประกอบด้วย 1) นายสรชาติ สุวรรณพรหม เคยเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองบัวลำภู 2) นายพิชาญ พิบูลย์วัฒนวงศ์ เคยเป็น

นายอำเภอหลายอำเภอ และปลัดจังหวัดหนองบัวลำภู , 3) นายธวัชชัย เมืองนาง เคยรับราชการครูที่โรงเรียนหลายแห่งและเป็นศึกษานิเทศก์ สำนักงานการ ประถมศึกษาอำเภอหนองบัวลำภู และนางอนงค์วิเศษ สารีบุตร เคยเป็นนายกเหล่า กายาชาดและภริยานายสุชุมรัฐ สารีบุตร ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองบัวลำภู

3.4. กลุ่มสี่บาทยาทาทางการเมืองของคนในครอบครัว ประกอบด้วย ครอบครัวของนายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ ซึ่งเป็นนักการเมืองคนสำคัญของพื้นที่ จังหวัดหนองบัวลำภูตั้งแต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดอุดรธานี โดยฐานเสียงสำคัญจะ อยู่ที่อำเภอบ้านผือ (ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดอุดรธานี) แต่การดูแลพื้นที่แถบอำเภอ หนองบัวลำภูซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเขตเลือกตั้งได้มอบหมายให้บุตรชายคือ นายพิชญ หัตถสงเคราะห์ เป็นผู้อำนวยการเลือกตั้งแทนตน (Campaign Director) ตั้งแต่การ เลือกตั้งใน พ.ศ.2522 ขณะที่บุตรชายมีอายุเพียง 17 ปี จนกระทั่งเมื่อปีพ.ศ. 2549 นายกิตติศักดิ์ซึ่งมีความอาวุโสมาก คณะกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยจึงพิจารณา ให้นายกิตติศักดิ์ไปอยู่ในระบบบัญชีรายชื่อ และให้นายพิชญบุตรชายลงสมัครรับ เลือกตั้งในระบบเขตแทนผู้เป็นบิดา (พิชญ หัตถสงเคราะห์, 2555) ส่วนนายสามารถ รัตนประทีปพร ขณะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาที่ออกช่วยเหลืองานสังคมชาวบ้าน เป็นประจำ เมื่อหมดวาระ 6 ปี ในปีพ.ศ. 2549 จึงให้ภรรยา คือ นางจรัสลักษณ์ รัตนป ระทีปพร ซึ่งมีพื้นฐานเป็นพยาบาลให้บริการคลินิกแก่ประชาชนทำให้คนรู้จักมาก่อน ประกอบกับผลงานสามปีที่ทำไว้ในขณะเป็นผู้แทนฯ จึงทำให้เส้นทางการเมืองของ ครอบครัวรัตนประทีปพรจึงได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในจังหวัดหนองบัวลำภู (สามารถ รัตนประทีปพร, 2555)

4) ความสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มที่ไม่ที่เป็นทางการ เช่น ครอบครัว วงศาคณาญาติ ที่มีส่วนสนับสนุนทางการเมืองแก่นักการเมืองในจังหวัด หนองบัวลำภู สามารถจำแนกได้เป็น 4 กลุ่มดังนี้

4.1. บทบาทกลุ่มนักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น ในการสนับสนุน ของนักการเมืองถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย กลุ่มการเมืองของนายรัก เกียรติ สุขชนะ ส.ส.อุดรธานีและอดีตรัฐมนตรี ได้ช่วยสนับสนุน นายไพรัช นุชิต ผู้

สมัครฯ ของพรรคกิจสังคม, กลุ่มการเมืองของนายประจวบ ไชยสาส์น ส.ส.อุดรธานี และอดีตรัฐมนตรี ได้ช่วยสนับสนุน นายไชยา พรหมา ผู้สมัครฯ ของพรรคชาติพัฒนา หรือเสรีธรรม, กลุ่มการเมืองของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ได้ช่วยสนับสนุน นายสรชาติ สุวรรณพรหม ผู้สมัครฯ ของพรรคความหวังใหม่ และกลุ่ม “วังน้ำเย็น” และเครือข่ายของนายเสนาะ เทียนทอง ได้ช่วยสนับสนุน นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ ผู้สมัครฯ ของพรรคความหวังใหม่และไทยรักไทย นอกจากนี้บทบาทกลุ่มนักการเมืองระดับท้องถิ่นในการสนับสนุนของนักการเมืองถิ่น ประกอบด้วย นายสามารถ รัตนประทีปพร ใช้เครือข่ายที่ตนเคยเป็นนายก อบจ. และรู้จัก ส.อบจ. ในอำเภอต่างๆ ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนตนเอง และนางจรัสลักษณ์ ภริยาในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ว. , นายวิชัย สามิตร ได้ใช้เครือข่ายสมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) ในพื้นที่อำเภอที่ตนเองไม่มีฐานเสียงเข้มแข็งเพื่อช่วยหาเสียงในการเลือกตั้ง ส.ส. และนายรักพงษ์ ณ อุบล ใช้เครือข่ายหัวหน้าคณะมนตรีบรรดผู้แทนราษฎรใน 3 เขตให้ช่วยสนับสนุนจนได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ว.

4.2. กลุ่มเครือข่ายที่พี่น้อง ซึ่งจะมีความสำคัญกับการเมืองถิ่นของจังหวัดมาก เพราะหนองบัวลำภูเป็นจังหวัดเล็ก ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายถิ่นกันไปเวียนมาทั้งจังหวัด ในบรรดานักการเมืองถิ่นที่ใช้เครือข่ายญาติพี่น้อง ได้แก่ นายสรชาติ สุวรรณพรหม ที่มีญาติพี่น้องกระจายอยู่ทุกอำเภอในจังหวัดหนองบัวลำภู เมื่อลงสมัครรับเลือกตั้งเครือข่ายของตระกูล “สุวรรณพรหม” ทั้งที่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นนายความ เป็นข้าราชการ และเป็นแกนนำกลุ่มต่างๆในพื้นที่จะช่วยเหลือและสนับสนุนนายสรชาติ , ส่วนเครือข่ายญาติพี่น้องของนายธวัชชัย เมืองนาง ที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมืองและมีอาชีพรับราชการครูจะให้ความช่วยเหลือผ่านเพื่อนครูด้วยกันในการให้การสนับสนุนน้องชายที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ว. (ธวัชชัย เมืองนาง, 2555) , ส่วนที่เห็นได้ชัดเจน คือ เครือญาติของนายวิชัย สามิตรที่กระจายอยู่ในเขตอำเภอนากลางและอำเภอนาวัง จะให้ความช่วยเหลือเสมือนหนึ่งเป็นความจำเป็นที่ต้องให้ความช่วยเหลือเมื่อมีการเลือกตั้ง โดยพี่น้องและญาติของนายวิชัยจะหาเสียงช่วย จะให้เงินทุนสนับสนุน และลงคะแนนให้นายวิชัยโดยไม่ให้นายวิชัยไปบอกกล่าวขอความช่วยเหลือแต่ประการใด ซึ่งทำให้นายวิชัยประสบความสำเร็จในการลงสมัครรับเลือกตั้งตลอดมา (วิชัย สามิตร, 2555) , นอกจากนี้

เครือข่ายของนายรักพงษ์ ณ อุบล ที่กระจายอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู ช่วยสนับสนุนนายรักพงษ์ตั้งแต่สนามการเมืองระดับท้องถิ่นจนถึงการเลือกตั้ง ส.ว. ซึ่งเครือข่ายที่น้องเหล่านี้นอกจากจะลงคะแนนให้กับผู้สมัครที่เป็นญาติกันแล้ว ยังช่วยบอกต่อไปยังญาติของตนทางฝ่ายต่างๆ ให้ช่วยกันเลือกและสนับสนุนเงินทุนช่วยเหลือด้วยหากผู้สมัครไม่มีเงินทุนในการใช้จ่ายในช่วงการหาเสียงเลือกตั้ง (รักพงษ์ ณ อุบล, 2555)

4.3. กลุ่มเครือข่ายข้าราชการในการสนับสนุนของนักการเมืองถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภูนั้น พบว่าบรรดาข้าราชการที่สำคัญมี 2 กลุ่ม ได้แก่ ข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทยในพื้นที่ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด, นายอำเภอ, กำนัน – ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น และข้าราชการครูในพื้นที่ ซึ่งข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทยในพื้นที่ เป็นกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหนึ่งที่ทำให้ นายพิชาญ พิบูลย์วัฒนวงศ์ ซึ่งเคยเป็นนายอำเภอในพื้นที่หลายอำเภอจนถึงเป็นปลัดจังหวัดหนองบัวลำภูก่อนจะมาลงสมัครรับเลือกตั้งจนได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนฯ ในปี พ.ศ.2539 และกลุ่มเครือข่ายดังกล่าวเป็นกลุ่มที่ทำให้นางอนงค์วิเชียร สาริบุตร ซึ่งเป็นภริยานายสุขุมรัฐ สาริบุตร ผู้ว่าราชการจังหวัด ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดหนองบัวลำภูใน พ.ศ. 2549 ด้วย ส่วนกลุ่มข้าราชการ เป็นกลุ่มผลประโยชน์ใหญ่พอสมควร เพราะหนองบัวลำภูมีโรงเรียนตั้งอยู่กว่า 300 แห่ง มีข้าราชการครูในพื้นที่กว่า 4,200 คน ซึ่งนักการเมืองถิ่นที่มีฐานเสียงของข้าราชการครู มีอยู่ 2 คน ได้แก่ นายธวัชชัย เมืองนาง ที่เคยดำรงตำแหน่งเป็นศึกษานิเทศก์ สำนักงานประถมศึกษาอำเภอหนองบัวลำภูและเป็นผู้แทนฯ ครูในเขตพื้นที่ในคณะกรรมการครูของจังหวัดอุดรธานี หรือคณะกรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์ครูจังหวัดอุดรธานี รวมทั้งพี่ชาย 3 คนและภรรยาที่มีอาชีพรับราชการครู เมื่อลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ว. ในปี พ.ศ.2543 เครือข่ายครูทั้งจังหวัดจึงรวมกันสนับสนุนนายธวัชชัยจนสามารถได้เป็น ส.ว. และอีกคนที่ใช้เครือข่ายครูในการสนับสนุน คือ นายรักพงษ์ ณ อุบล อดีตครูเอกชน และมีบิดา – มารดา รับราชการครูโดยเฉพาะบิดาเคยเป็นหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอหนองบัวลำภูและตัวนายรักพงษ์เองก็ดำรงตำแหน่งเป็นนายกสมาคมกีฬาจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นผู้ฝึกซ้อมและหัวหน้าทีมโค้ชฟุตบอลทีมหนองบัวลำภูเอฟซี ซึ่งเป็นทีมฟุตบอลของจังหวัด จึงรู้จักผู้บริหารสถานศึกษาและครูพลศึกษาของโรงเรียนต่างๆ

ในจังหวัด ซึ่งจะต้องส่งนักเรียนที่มีความสามารถด้านกีฬามาร่วมฝึกซ้อมในทีมของจังหวัด ทำให้กลุ่มครูเหล่านี้สนับสนุนนายรักพงษ์จนได้เป็น ส.ว.

4.4. กลุ่มคนเสื้อแดงหรือคนนิยมพรรคไทยรักไทย ของ พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร กลุ่มเครือข่ายนี้เป็นกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันทางการเมืองในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้ประกาศตัวอย่างชัดเจนหรือมีการจัดตั้งหมู่บ้านตนเองเป็นหมู่บ้านคนเสื้อแดงเหมือนจังหวัดอื่นๆในภาคอีสานแต่อย่างไร เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นเห็นว่าการดำเนินนโยบายประชานิยมของพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ทำให้สภาพชีวิตของตนดีขึ้น และเมื่อมีการใช้อำนาจรัฐประหารในการยึดอำนาจของรัฐบาลทักษิณ ใน พ.ศ. 2549 และเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ยิ่งทำให้กลุ่มการเมืองนี้เชื่อว่า ดร.ทักษิณถูกกลั่นแกล้งทางการเมืองจากพวกที่ขัดผลประโยชน์และจำเป็นต้องสนับสนุนพรรคการเมืองที่พันตำรวจโท ดร.ทักษิณให้ จึงทำให้กลุ่มนี้มีบทบาทเป็นเครือข่ายของฐานเสียงในการหาสมัครพรรคพวกเพิ่ม และช่วยหาเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน หรือพรรคเพื่อไทย และในการเลือกตั้งทุกครั้งตั้งแต่ พ.ศ.2544 เป็นต้นมา ประชาชนในเครือข่ายของกลุ่มดังกล่าวถือฐานเสียงที่เหนียวแน่นและเป็นยุทธศาสตร์อันเข้มแข็งของบรรดานักการเมืองถิ่นที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดของพรรคการเมืองดังกล่าว ที่จะได้รับการสนับสนุนจากคนกลุ่มนี้โดยไม่ต้องออกแรงแมกเหมือนการเลือกตั้งในอดีต และสามารถชนะการเลือกตั้งได้เป็นคู่แข่ง ในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู (วิชัย สามีตร, 2555)

5) บทบาทและความสัมพันธ์ของพรรคการเมืองกับการเลือกตั้งในจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่ามี พรรคการเมืองที่เคยได้รับการเลือกตั้งในพื้นที่ ได้แก่ 1) พรรคกิจสังคม 2) พรรคชาติพัฒนา 3) พรรคความหวังใหม่ 4) พรรคเสรีธรรม 5) พรรคไทยรักไทย 6) พรรคพลังประชาชน และ 7) พรรคเพื่อไทย สำหรับบทบาทของพรรคการเมืองแบ่งได้เป็น 2 ยุค

ยุคแรก (พ.ศ.2538 – พ.ศ.2544) เป็นยุคที่พรรคการเมืองไม่ค่อยมีบทบาทกับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เข้าสังกัด หมายความว่า พรรคการเมืองเป็นเพียงรูปแบบหรือ

พิธีการที่นักการเมืองเข้าสังกัด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นตัวแทนของนักการเมืองใหญ่ที่สนับสนุนคนอื่นที่ เช่น นายไพรัช นุชิต ลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคกิจสังคม เพราะเป็นพรรคเดียวกันกับนายรักเกียรติ สุขธนะ, นายไชยา พรหมา ลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคชาติพัฒนาหรือพรรคเสรีธรรมเพราะเป็นพรรคเดียวกันกับนายประจวบ ไชยสาส์น, นายสรชาติ สุวรรณพรหม ลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคความหวังใหม่เพราะเป็นพรรคเดียวกันกับพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ, นายพิชาญ พิบูลวัฒน์วงศ์ ลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคความหวังใหม่เพราะเป็นพรรคเดียวกันกับนายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัยที่ได้ชักชวน และนายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ ลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคความหวังใหม่เพราะเป็นพรรคเดียวกันกับกลุ่ม “วังน้ำเย็นและเครือข่ายของ นายเสนาะ เทียนทอง เข้าสังกัดเพื่อสนับสนุนพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคให้ชนะการเลือกตั้งและได้จัดตั้งรัฐบาล เป็นต้น

ยุคปัจจุบัน (พ.ศ.2544 – ปัจจุบัน) เป็นยุคที่พรรคการเมืองมีบทบาทต่อตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ หมายความว่า พรรคการเมืองที่เข้าสังกัดมีผลต่อการได้รับเลือกตั้งหรือไม่ได้รับเลือกตั้งในพื้นที่เป็นอย่างมาก ซึ่งในการเลือกตั้งทั่วไปตั้งแต่ พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง ได้แก่ นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์, นายไชยา พรหมา (แม้ใน พ.ศ. 2544 จะสังกัดพรรคเสรีธรรม แต่หลังจากนั้นไม่นานพรรคเสรีธรรมก็เข้าร่วมรัฐบาลและประกาศควบรวมกับพรรคไทยรักไทย), นายวิชัย สามีตร และนายพิษณุ หัตถสงเคราะห์ ต่างเป็นผู้สมัครที่สังกัดพรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย และแม้มีการย้ายพรรค หรือเปลี่ยนมุ้งสลับชั่วคราวการเมืองบ้างแต่ไม่มีผู้แทนฯ หรือนักการเมืองถิ่นในสังกัดพรรคการเมืองดังกล่าวของสนามการเมืองถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภูย้ายไปลงสังกัดพรรคการเมืองอื่น เพราะนักการเมืองถิ่นดังกล่าวทุกคนต่างรู้พื้นที่ดีว่าชาวบ้านเลือกตนเพราะขึ้นชอบนโยบายพรรคของพรรคการเมืองที่ตนสังกัดมากกว่าความสามารถของผู้สมัคร อิทธิพลส่วนบุคคล เงินทุน ญาติพี่น้อง และพื้นที่ของตนเองเพียงอย่างเดียวเหมือนแต่ก่อน

6) วิธีการหาเสียงในการเลือกตั้งของนักการเมืองในจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ 1) การปราศรัย 2) การใช้รถยนต์ติดเครื่องขยายเสียงและนำตัวผู้สมัคร 3) การ

ให้เงิน 4) การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม 5) การใช้โปสเตอร์ แผ่นไว้นิพนธ์ขนาดใหญ่ และ 6) การใช้หัวคะแนน ซึ่งมีลักษณะดังนี้

6.1. การปราศรัย เป็นรูปแบบหลักที่ทำให้เกิดการเมืองถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภูได้รับเลือกตั้ง ซึ่งการปราศรัยนี้ส่วนใหญ่ จะพูดด้วยภาษาอีสาน จะไม่พูดส่อเสียดหรือให้ร้ายคู่แข่งทางการเมือง ส่วนใหญ่จะพูดถึงนโยบายของผู้สมัครและพรรคที่พัฒนาพื้นที่เมื่อได้รับเลือกตั้ง ซึ่งจะใช้เวลาตอนพลบค่ำ โดยมีรถเคลื่อนที่และเครือข่ายหัวคะแนนออกประชาสัมพันธ์ล่องหน้าในหมู่บ้าน ซึ่งทำให้ชาวบ้านรู้ว่าผู้สมัครเข้ามาถึงในหมู่บ้านแล้ว ยังเป็นการเรียนรู้การเมืองจากคำปราศรัยด้วย

6.2. การใช้รถยนต์ติดเครื่องขยายเสียงประชาสัมพันธ์ เป็นรูปแบบทั่วไปที่พบเห็นได้ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง เนื่องจากตัวผู้สมัครไม่มีเวลาที่จะเข้าไปปราศรัยได้ครบทุกหมู่บ้านหรือให้ชาวบ้านได้ฟังคำปราศรัยครบทุกคน จึงต้องใช้วิธีนี้ในการช่วยหาเสียง ซึ่งจะมีการแนะนำตัวผู้สมัคร การเปิดเพลงโดยเฉพาะหมอลำที่เพื่อขอคะแนนเสียงจากชาวบ้านด้วย

6.3. การให้เงิน โดยแจกผ่านหัวคะแนน แล้วให้หัวคะแนนกระจายไปยังผู้ที่คาดว่าจะลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้ที่ตนสนับสนุนอีกที ซึ่งวิธีการนี้ยังคงใช้จนถึงปัจจุบัน แต่ไม่ได้เอิกเกริกเหมือนในยุคแรกๆ (พ.ศ.2538 – พ.ศ.2544) ซึ่งจะมีการใช้เงินการซื้อเสียงจากชาวบ้านตั้งแต่หัวละ 100 บาท ถึง 300 บาท ซึ่งผู้สมัครแต่ละคนหมดเงินในการซื้อเสียงไปประมาณคนละ 20 ล้านบาทจึงสามารถชนะการเลือกตั้ง เพราะผู้สมัครต่างมีสมมติฐานว่า คนที่จะประสพชัยชนะทางการเมือง คือ คนที่มีญาติเยอะ มีเพื่อน/หรือคนรู้จักเยอะ และต้องมีเงินซื้อเสียงเท่ากับหรือมากกว่าผู้สมัครคนอื่นๆ เพราะชาวบ้านจะลงคะแนนให้ผู้สมัครที่ให้เงินซึ่งในพื้นที่ที่ใช้เงินซื้อเสียงนั้นเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งการซื้อเสียงด้วยการให้เงินนี้ ผู้สมัครอาจถูกหักหลังจากบรรดาหัวคะแนนที่ใช้วิธีอมเงินหรือเก็บเงินที่ได้รับไม่นำไปแจกให้ชาวบ้านตามที่สัญญาไว้ก็ได้ ดังนั้นผู้สมัครจะต้องมีใจเป็นนักเลงและต้องทำให้หัวคะแนนเกรงตนเองด้วย แต่สำหรับยุคปัจจุบัน(พ.ศ.2544-ปัจจุบัน) การซื้อเสียงด้วยเงินได้ลดความสำคัญลงไปอย่างมาก เพราะช่วงหลังๆ ชาวบ้านจะเลือกผู้สมัครที่สังกัดพรรคที่ทำนโยบายตามที่หาเสียง

และชาวบ้านได้รับผลประโยชน์จากนโยบาย แต่การใช้เงินซื้อเสียงก็มีอยู่โดยเฉพาะ การเลือกตั้งท้องถิ่นในทุกระดับ เป็นต้น

6.4. การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เช่น งานบุญประเพณี งานกีฬาประจำ ตำบล งานฌาปนกิจศพ เป็นต้น โดยนักการเมืองส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมดังกล่าวเพราะถือเป็นการเยี่ยมเยียนถามไถ่ทุกข์สุขของชาวบ้าน ให้ชาวบ้านในพื้นที่ได้พบตน โดยจะมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงาน ส.ส. ในพื้นที่ เพื่อให้การช่วยเหลือชาวบ้านที่ต้องการให้ผู้แทนฯ ในพื้นที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่างๆ ซึ่งชาวบ้านก็ชื่นชอบผู้แทนฯ ที่มีลักษณะดังกล่าวมากกว่าการแสดงบทบาทผ่านการอภิปรายที่มีการถ่ายทอดสดทางสถานีโทรทัศน์ในระหว่างที่มีการประชุมสภาฯ

6.5. การใช้ไปสเตอร์ แผ่นไว้นิพนธ์ขนาดใหญ่ ซึ่งจะใช้ติดตามต้นไม้ใหญ่ เสาไฟฟ้า หรือรั้วบ้าน ที่มีผู้คนเห็นได้ชัดเจนและสะดวกในการอ่านข้อมูล ส่วนแผ่นพับและบัตรหาเสียงแนะนำตัวขนาดเล็กจะพกไปด้วยเวลาไปลงพื้นที่หาเสียงด้วยตัวเอง หรือฝากให้ห้วคະແນນไปแจกจ่ายตามหลังคาเรือนต่างๆ ในหมู่บ้านที่รับผิดชอบ เป็นต้น

6.6. การใช้ห้วคະແນນ เป็นการมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบช่วยเหลือในการหาเสียง และดูแลรักษาฐานคะแนนเสียงในพื้นที่ ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างนักการเมืองกับประชาชน ห้วคະແນນจะเป็นผู้มีความศรัทธาได้รับความเชื่อถือของประชาชนในชุมชนหรือในพื้นที่ สำหรับในจังหวัดหนองบัวลำภูมีอยู่จำนวนไม่น้อยที่ห้วคະແນນมาจากนักการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและข้าราชการบางคนที่ได้ทำหน้าที่เป็นห้วคະແນนให้กับนักการเมือง ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งกันและกัน อาจเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวในด้านต่างๆ หรือการเพิ่มบารมีให้กับห้วคະແນนในท้องถิ่น ซึ่งนักการเมืองจะต้องใช้เงินมากพอสมควร นอกจากนั้นยังมีแกนนำของเครือข่ายทางสังคม องค์กรในชุมชนอีกหลายองค์กร เช่น องค์กรครู องค์กรด้านสุขภาพอนามัย กลุ่มเกษตรกร รวมทั้งกลุ่มเครือ

ญาติ ล้วนเป็นเป้าหมายสำคัญที่นักการเมืองจะต้องหาโอกาสแทรกซึมเข้าไปสร้างความสัมพันธ์ เพื่อหวังผลประโยชน์ด้านคะแนนเสียงเลือกตั้ง

สรุปและอภิปรายผล

นักการเมืองถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภูส่วนใหญ่มีภูมิหลังด้านสถานภาพส่วนบุคคลเป็นเพศชาย นั้น สอดคล้องกับงานของไชยวุฒิ มนตรีรักษ์ (2551) ที่ได้ศึกษานักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย รวมทั้ง รักฎา เมธีโภคพงษ์และวีระ เลิศสมพร(2551) ที่ได้ศึกษานักการเมืองถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ หรือ มีการศึกษาค่อนข้างสูงซึ่งสอดคล้องกับงานของณรงค์ บุญสวยขวัญ (2549) ที่พบว่านักการเมืองถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราชจะเป็นผู้มีความรู้สูง มีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ตลอดเวลา เป็นต้น ในการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าจังหวัดหนองบัวลำภู ยังไม่เห็นว่ามียุทธศาสตร์ที่สถาปนาตนเองขึ้นเป็นผู้มีอิทธิพลในพื้นที่อย่างชัดเจน เหมือนการเมืองถิ่นของจังหวัดอื่นๆ เช่น จังหวัดตาก (ภาคภูมิ ฤกษ์เมธ,2551) ที่พบว่า ตระกูลไชยนั้นท์และตระกูลตันติสุนทร เป็นสองตระกูลใหญ่ที่วางรากฐานทางการเมืองในจังหวัด หรือจังหวัดปทุมธานี (พรชัย เทพปัญญา, 2549) ที่พบว่า ตระกูลหาญสวัสดิ์เป็นตระกูลของนักการเมืองถิ่นส่วนใหญ่ที่ได้รับเลือกตั้งจังหวัด ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่นักการเมืองถิ่นหนองบัวลำภูจะใช้พื้นที่ฐานเสียงของตนเป็นหลัก ซึ่งใน 6 อำเภอ 3 เขตเลือกตั้งนี้จะมีนักการเมืองเจ้าถิ่นที่กุมฐานเสียงของแต่ละอำเภอไว้ ได้แก่ เขต 1 ใครสามารถกุมฐานเสียงในเขตอำเภอเมืองได้ คนนั้นก็จะได้รับเลือกตั้ง สำหรับเขต 2 ใครสามารถกุมฐานเสียงในเขตอำเภอศรีบุญเรืองได้ คนนั้นก็จะได้รับเลือกตั้ง และเขต 3 ใครสามารถกุมฐานเสียงในเขตอำเภอนากลางได้ คนนั้นก็จะได้รับเลือกตั้ง ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ และปณิตดา เตือกพันธ์ (2535) ที่พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีฐานทุนมั่งคั่งเป็นผู้อุปถัมภ์ชุมชน มีความสามารถเข้าถึงแกนนำของกลุ่มหรือคุ้มบ้านต่างๆ หรือเข้าถึงกลุ่มพลังมวลชนที่จัดตั้งขึ้นในพื้นที่ได้ก็จะสามารถสร้างฐานพลังสนับสนุนทางการเมืองในพื้นที่นั้นๆได้ เป็นต้น แม้การกุมฐานเสียงโดยยึดพื้นที่ของตนเองจะเป็นยุทธศาสตร์หลักที่นักการเมืองถิ่นส่วนใหญ่ในพื้นที่หนองบัวลำภูนิยมใช้ แต่ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งในพื้นที่หนองบัวลำภูจะต้องมีภูมิหลังมาจากการเป็นนักการเมืองท้องถิ่นเป็นนักธุรกิจในพื้นที่ เป็นข้าราชการในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนักวิจัย

ที่ทำการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ของประกายศรี ศรีรุ่งเรือง (2550) ที่พบว่า นักการเมืองถิ่นจังหวัดเชียงรายมี 3 กลุ่มอาชีพ คือ นักธุรกิจ นักกฎหมายและอดีตข้าราชการ

นอกจากนี้ยังพบว่านักการเมืองถิ่นหนองบัวลำภูยังเป็นทายาททางการเมืองของคนในครอบครัวมาก่อนด้วย สอดคล้องกับงานของชาญณรงค์ ไชยรักษา (2549) ที่พบว่านักการเมืองถิ่นจังหวัดพิษณุโลกบางคนบิดาเคยเป็น ส.ส. มาก่อน เป็นต้น หรือการศึกษาของรักฎา เมธิโกพงษ์และวีระ เลิศสมพร (2551) ที่พบว่านักการเมืองถิ่นจังหวัดเชียงใหม่มีความสัมพันธ์กันโดยเป็นคู่สมรส 2 คนและเป็นญาติ 1 คนด้วย และพิชญ์ สมพอง (2551) ที่พบว่านักการเมืองถิ่นจังหวัดยโสธร มีเครือข่ายสายสัมพันธ์ที่เป็นบิดากับบุตรด้วย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการเป็นนักธุรกิจในท้องถิ่น เป็นข้าราชการในพื้นที่ เป็นทายาททางการเมืองของคนในครอบครัวมาก่อน และหากนักการเมืองถิ่นคนใดในจังหวัดหนองบัวลำภูเป็นบุคคลที่มีญาติพี่น้องจำนวนมาก เป็นผู้ทีคนในพื้นที่นับหน้าถือตา รู้จักกันมาตั้งแต่รุ่นบิดามารดาที่จะได้รับการสนับสนุนในการเลือกตั้งในพื้นที่ด้วย เพราะปัจจัยเหล่านี้ต่างเป็นภาษีสังคมที่ต้องอาศัยการสั่งสมกันมา และในสังคมคนอีสานเป็นสังคมที่อยู่ในระบบอุปถัมภ์ เอื้อเพื่อเอื้อแก่กันในหมู่ญาติมิตรและคนที่รู้จักกันเป็นอย่างดี ยิ่งทำให้ฐานอำนาจของนักการเมืองที่มีญาติพี่น้องและคนรู้จักจำนวนมากยิ่งขยายใหญ่ขึ้นพร้อมที่จะเป็นเสียงสนับสนุนให้กับนักการเมืองถิ่นคนนั้น สอดคล้องกับงานของนภดล สุขคนธวิท (2539) ที่พบว่า การควบคุมประชาชนในท้องถิ่นจะมีการอาศัยกลไกในระบบอุปถัมภ์ของสังคมควบคุมไปกับความไม่รู้ไม่เข้าใจเรื่องการเมืองของประชาชนภายใต้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าจึงทำให้เกิดฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นในการก้าวเข้าสู่อำนาจทางการเมืองและแสวงหาผลประโยชน์จากการแสวงหาอำนาจทางการเมืองอย่างไม่จำกัด เป็นต้น

ส่วนปัจจัยที่ขาดเสียมิได้ในการเลือกตั้งและประสพชัยชนะทางการเมืองในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู คือ การใช้เงินซื้อเสียง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนักวิจัยที่ทำการศึกษาในจังหวัดต่างๆเช่น จังหวัดบุรีรัมย์ (นิรันดร์ กุลชานันท์, 2549) ,จังหวัดเชียงราย (ประกายศรี ศรีรุ่งเรือง, 2550) ทั้งนี้เพราะปัจจัยด้านเงินซื้อเสียง

เป็นกลยุทธ์ที่นักการเมืองถิ่นใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยการใช้เงินซื้อเสียงผ่านหัวคะแนน และให้หัวคะแนนในหมู่บ้านต่างๆ ตรวจสอบยอดจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในหน่วยเลือกตั้งต่างๆ ที่คาดว่าจะลงคะแนนเลือกตนอย่างแน่นอน แล้วก็จ่ายเงินผ่านหัวคะแนนที่รับผิดชอบนั้นเพื่อนำไปแจกจ่ายต่อให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามที่ได้สำรวจมา สอดคล้องกับการศึกษาของสุเชาว์ มีหนองหว้าและกิติรัตน์ สีสับันท์ (2549) ที่พบว่า นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบันมีการบริหารจัดการหัวคะแนนในชุมชนควบคู่ไปกับระบบอุปถัมภ์ มีการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีวิธีการบริหารจัดการหัวคะแนนที่ดีจะชนะการเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น

ส่วนการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่านักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภูนั้น หากอาศัยเพียงชื่อเสียง ผลงานการพัฒนา หรือการเป็นคนบ้านเกิดเมืองนอนที่หนองบัวลำภูอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ปัจจัยเหล่านี้เป็นเพียงตัวประกอบการตัดสินใจของชาวบ้าน เพราะเมื่อชาวบ้านจะทำการลงคะแนนเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง หากไม่มีเงินซื้อเสียงให้ชาวบ้านๆ ก็จะเกิดการเปรียบเทียบว่าคนนี้มีดีผลงานแต่ไม่มีเงินมาแจกก็ไม่เห็นเหตุผลจำเป็นที่จะลงคะแนนให้ แต่ถ้าผู้สมัครคนใดแม้ไม่ค่อยมีผลงานแต่มีเงินมาแจก ชาวบ้านก็จะเลือกคนนั้น ซึ่งปัจจัยเรื่องเงินเป็นเหตุแห่งการตัดสินใจเลือกตั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของนภดล สุขชนวิท (2539) ที่พบว่า ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองจะต้องมีการใช้เงินซื้อเสียงทุ่มเข้าไปในพื้นที่พร้อมจัดตั้งฐานอำนาจในแต่ละท้องถิ่นโดยอาศัยระบบอุปถัมภ์เป็นตัวนำไปสู่ความสำเร็จในการเลือกตั้งแต่ละครั้งด้วย

แต่อย่างไร การให้เงินซื้อเสียงก็ใช้ไม่ได้เสมอไป เพราะภายหลังตั้งแต่มีกระแสพรรคไทยรักไทยและความนิยมในตัวพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ที่เข้ามาในพื้นที่การเมืองถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งกระแสดังกล่าวได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเมืองถิ่นไปอย่างมาก เช่น มีการแสดงจัดตั้งแกนนำของพรรคและจัดตั้งเป็นศูนย์ประสานงานพรรคในระดับหมู่บ้านต่างๆ ทำให้เกิดหัวคะแนนและผู้ประสานงานพรรคในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่ ซึ่งแต่ก่อนมีเพียงการจัดตั้งหัวคะแนนขึ้นจากตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งในเฉพาะช่วงเลือกตั้ง ไม่มีการจัดตั้งขึ้นจาก

พรรคการเมือง ทำให้บทบาทของพรรคการเมืองได้เข้าไปมีอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นในระดับหมู่บ้าน รวมทั้งตัวผู้สมัครพรรคไทยรักไทย (รวมทั้งพรรคพลังประชาชนและพรรคเพื่อไทย) ในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนักการเมืองถิ่นที่สร้างฐานการเมืองในพื้นที่ของตนตามการอภิปรายในประเด็นต้นๆ อยู่แล้ว ได้มีส่วนทำการประชาสัมพันธ์นโยบายพรรคและผลงานของพรรคให้ชาวบ้านในพื้นที่รับทราบอย่างต่อเนื่อง ทั้งให้การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ในนามพรรค ติดโปสเตอร์ขนาดใหญ่แสดงผลงานของพรรคที่ชาวบ้านในพื้นที่ได้รับผลประโยชน์และสามารถมองเห็นและจับต้องได้ รวมทั้งมีการชูประเด็น พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งสร้างนโยบายประชานิยมต่างๆ เช่น โครงการ 30 รักษาทุกโรค, โครงการพักหนี้เกษตรกร เป็นต้น อันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตและพื้นฐานเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ชื่นชอบนโยบายดังกล่าวและเลือกผู้สมัครที่สังกัดพรรคการเมืองที่ทักษิณให้การสนับสนุน จึงทำให้ผู้สมัครในสังกัดพรรคการเมืองดังกล่าวไม่ต้องออกแรงเหนื่อยสำหรับการหาเสียงในช่วงเลือกตั้งเหมือนครั้งก่อนๆ ที่ผ่านมา เพราะอาศัยนโยบายพรรคที่ได้ใจชาวบ้านในพื้นที่เป็นตัวช่วยในการสนับสนุนตนให้ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรในพื้นที่ และในฐานะนักวิจัยที่ลงพื้นที่ ผู้เขียนสังเกตเห็นว่าชาวบ้านจะรู้จักพรรคเพื่อไทยในนามพรรคไทยรักไทย หรือรู้จักหัวหน้าพรรคเพื่อไทยในนามของพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตรมากกว่าคนที่ดำรงตำแหน่งอย่างเป็นทางการ ซึ่งทำให้อุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ที่ให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์สอดคล้องกับตนยังเป็นสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าเป็นเพียงกระแสการเมืองหนึ่งซึ่งพัดผ่านการเมืองถิ่นของหนองบัวลำภูในขณะนี้ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของบุฆอรี ยีหมะ (2549) ที่พบว่า ในช่วงพ.ศ. 2544 – 2549 แม้จะเป็นช่วงเฟื่องฟูของนโยบายพรรคไทยรักไทย แต่มุสลิมในพื้นที่จังหวัดปัตตานีกลับปฏิเสธนโยบายประชานิยมและวิธีการทางการเมืองของรัฐบาลไทยรักไทยทำให้ในช่วงหลังพรรคไทยรักไทยหรือพรรคที่สนับสนุนทักษิณ ชินวัตร ไม่สามารถสร้างฐานการเมืองในจังหวัดปัตตานีได้

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์. 2555. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. (สัมภาษณ์) ,5กันยายน 2555
- ชาญณวุฒิ ไชยรักษา. 2549. **นักการเมืองถิ่นจังหวัดพิษณุโลก**. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า
- ไชยวุฒิ มนตรีรักษ์. 2551. **นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย**. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า
- ไชยา พรหมา. 2555. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. (สัมภาษณ์) , 2 มิถุนายน 2555
- ณรงค์ บุญสวยขวัญ. 2549. **นักการเมืองถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช**. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า
- ธวัชชัย เมืองนาง. 2555. อดีตสมาชิกวุฒิสภา . (สัมภาษณ์) , 11 กรกฎาคม 2555
- นพพล อัครชาติ. 2555. **บทบาทการเป็นผู้แทนฯ กับการพัฒนาพื้นที่เลือกตั้ง: ศึกษากรณีจังหวัดหนองบัวลำภู** ใน เอกสารการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า
- นภดล สุคนธวิท. 2539. **พรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น: ผลประโยชน์และฐานอำนาจ**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิรันดร์ กุลพานันท์. 2549. **นักการเมืองถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์**. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า
- บุษอริ ยีหมะ. 2549. **นักการเมืองถิ่นจังหวัดปัตตานี**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. 2555. **การเมืองว่าด้วยการเลือก: วาทกรรม อำนาจ และพลวัตชนบทไทย**. กรุงเทพฯ : ฟาเดียวกัน.
- ที่ทำการปกครองจังหวัดหนองบัวลำภู. (ธันวาคม 2552). **บรรยายสรุป จังหวัดหนองบัวลำภู**, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2555, จาก www.nongbualamphu.go.th
- ประกายศรี ศรีรุ่งเรือง. 2550. **นักการเมืองถิ่นจังหวัดเชียงราย**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า

พิชญ์ สมพอง. 2551. **นักรการเมืองถิ่นจังหวัดยโสธร**. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า
พรชัย เทพปัญญา. 2549. **นักรการเมืองถิ่นจังหวัดปทุมธานี**. กรุงเทพฯ :

สถาบันพระปกเกล้า

พระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู พุทธศักราช 2536. สืบค้นเมื่อ วันที่
5 พฤษภาคม 2555, จาก www.kodmhai.com/m4/m4-5/Nthailaw-4-5/N927.html

ภาคภูมิ ฤกษ์เมธ. 2551. **นักรการเมืองถิ่นจังหวัดตาก**. กรุงเทพฯ

: สถาบันพระปกเกล้า

มงคล เกษประทุม. 2552. **การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักรการเมือง
ท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลใน
อำเภอศรีมหา จังหวัดสุโขทัย**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนง
วิชาการเมืองการปกครอง สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รักษา เมธีโกคพงษ์ และวีระ เลิศสมพร. 2551. **นักรการเมืองถิ่นจังหวัดเชียงใหม่**.

กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. 2553. **รายการวิจัยเรื่องความนิยมของคนอีสานที่มีต่อพรรค
เพื่อไทย: ศึกษากรณีจังหวัดขอนแก่น**. เอกสารการวิจัยคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา)

วีระ เลิศสมพร. 2551. **นักรการเมืองถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน**. กรุงเทพฯ : สถาบัน
พระปกเกล้า

สุเชาวน์ มีหนองหว้า และกิติรัตน์ สีหพันธ์. 2549. **นักรการเมืองถิ่นจังหวัด
อุบลราชธานี**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า

สุรางค์ ฉันทวานิช. 2542. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย